

Consuments senza fotovoltaica pagan la midada

L'onda da fotovoltaica ha consequenzas pils provediturs

CUN WERNER STEINMANN
HA AUGUSTIN BEELI / ANR DISCURRIU

■ **Las energias alternativas ein aunc adina vidlunder d'avanzar. Ellas ston, pertgei egl avegnir crodan las fontaunas dalla forza atomara naven. Lingias a tensiun aulta transportan el futur «autra» energia. Quei ha consequenzas, era pil furnitur d'energia Repower.** Ina stad da calira eis ei stau. Igl entir fenadur ed era igl uost tschiel blau cun zona da pressiu aulta. Quei ei segir stau d'avantatg per l'energia solara. Las cellas sils tetgs da numerusas casas han produciu e provediu optimal, en emprema lingia pigl agen diever. Quei ein casas privatas, stallas e hallas cun grondas surfatschas da tetg. Tgi che ha investau en quell'energia sa ch'ei sepa a liunga vesta. Il surpli dalla produciu vegn vendiu vinavon ella reit dils provediturs. Lezs han ussa denton in pign problem: Entochen ussa havevan ils provediturs lingias a tensiun aulta, lingias sco «straduns» per transportar il current electric. El futur ston ellas transportar quel sin «vias». Numerusas fontaunas pintgas culs panels solars pretendan transformats adatti ed ina reit cun lingias a tensiun bassa. Co sliha il proveditur grischun Repower quei problem? Quella damonda centrala ha l'anr tschentau al plidader da medias dalla Repower, Werner Steinmann.

La stad 2015 ei stada fetg sulegliva. Quei ei segir stau d'avantatg pils implonts solars?

Werner Steinmann: Secapescha che stads sulegliva ein meglier per la produciu da fotovoltaica che gis grisch e bletschs. Igl ei denton era da gir che temperaturas memia aultas san reducir considerablamein igl effect da cellas solaras – quei ei stau duront la calira stad 2015 biaras gadas il cass.

Co ei quei da capir?

Il meglier funcziunan ils implonts da fotovoltaica da bials gis sulegliva, denton buca memia gronda calira. Ils implonts ein installai per ina temperatura optimala da circa 25 grads. Eis ei pli cauld, semida per motivs fisicals la structura interna dallas cellas da fotovoltaica. Quei ha igl effect ch'igl implont producescha dameins. Persuen-

Werner Steinmann, plidader da pressa dalla Repower.

FOTO Y. BÜRKL

ter ein duront la stad ils gis pli liungs e quei sa cumpensar la reduciu.

Ins savess s'imaginar ch'igl ei pli effectiv da producir energia solara els cuolms che giu la Bassa?

Ins sa che regiuns da muntogna han dameins gis cun tschiel cuvretg che giu la Bassa – quei ei in avantatg. Dall'autra vart astg'ins buc emblidar che la produciu ei limitada sch'els tetgs ein curclai cun neiv. Giu la Bassa ein l'irradiu ed il temp ch'in implont solar ei exponiu al sulegl decisiv. Independent nua che quel ei tschentau ha plinavon la concepziun tecnica ina influenza (orientaziun/direcziun digl implont, parameters technics, umbrivas da cuolms, baghetgs vischins, plantas e.a.v.).

La Repower porscha al consument sin sia pagina d'internet il cataster solar. Cun in plan special e grafica cun colurs mellen/oransch/igletschen san ins s'orientar en mintga vischnaunca nua che energia solara fa senn. Fa quei instrument effectivamein senn?

Il cataster solar ei in agid pratic per giudicar sch'in baghetg ei adattaus per montar in implont da fotovoltaica per current electric ni implont termic per scaldament ed aua cauda. Quei ei nizeivel, cunzun per planisar renovaziuns ni cun baghetgs novs, ni era per giudicar la damonda sch'in tal implont fa senn el cass singul. Per la Repower eis ei en scadin cass in instrument nizeivel. Da quel savein nus trer las conclusiuns dil potencial ch'ei avon maun ellas singulas regiuns. Per nus eis ei in sustegn da planisar nossas reits.

En vossas reits vegn furnida pli e pli bia energia ord produciu privatis da fotovoltaica. Ha quei consequenzas per la distribuiziun e las reits?

Da principi ein furniziuns decentralas buca planisablas ina sfida pils implonts dalla reit. Nus integrein quella circumstanz en nossas planisaziuns. Quei sa haver consequenzas sill'engronduziun dallas infrastrukturas, silla produciu cun auters implonts ed era sill'economisaziun dallas reits. Per sa-

ver dar damogn allas furniziuns instablas ston ils process vegnir generalmeins pli e pli flexibels. El medem mument vegnan denton ils consuments era a stuer s'adattar e vegnir pli flexibels. Per quei motiv elavura Repower slihaziuns correspundentas. Jeu rendel attent alla participaziun al project «tiko» (mira www.tiko.ch), alla tariffa digl agen diever, sistems d'arcunar energia, optimar la regulaziun circulara ed auter pli.

Sto la Repower pervia dallas circumstanzas novas baghegiar entuorn sia reit, per exempel baghegiar dapli implonts a tensiun mesauna ni tensiun bassa?

Sco declarau ha quei connex culla flexibilitad ch'ei necessaria, quei tut vegn integrat en nosa planisaziun, era tier las reits sespruein nus d'esser efficientes. En singuls loghens stuein nus forsa prender mesiras da baghegiar. Jeu less denton render attent che Repower renovescha, amplifichescha, curregia e cumpletescha continuadamein sias reits. Quei s'auda tiel process rullont che nus monein adina vinavon.

Baul ni tard pudess quei haver consequenzas sil prezi, cunzun ella periferia?

Ils prezis d'electricitad secumponan dils cuosts per energia, cuosts per la reit e cuosts per taxas ch'ei da pagar. La tematica che Vos plidateis ha da principi consequenzas sils cuosts dalla reit. A liunga vesta sa quei propi influenzer il prezi. Il cuosts dalla reit ein denton mo in da biars facturs. Nus quintein buca ch'ei vegni a dar a cuorta vesta effects sil prezi mo pervia d'implonts solars supplementars. Sebasond sils models actuals dallas tariffas caschunan models actuals, sco per exempel la pusseivladad da nezegiar l'atgna produciu solara, ina repartiziun nova dils cuosts per la reit. Quei va forsa a disfavour dils clients che disponan buca d'ina atgna produciu da fotovoltaica.

Igl ei da supponer ch'els consuments midan pli e pli sin fotovoltaica. Quinteis Vos era che quei svilup cuntinueschi?

Gie, nus partin dil fatg che quei svilup mondi aschia vinavon, pertgei quei model vegn era susteniu. Jeu less denton accentuar che buca la forza solara, mobein la forza hidraulica ei la perga principala dil provediment d'energia regenerabla. Pervia dalla situaziun difficilla silla fieria ei quella oz empau ellas stretgas. Igl ei denton fetg clar che nus stuin haver grond quitau da quella perga centrala dil provediment.

Sche Vos stuesses cussegljar in patrun da baghegiar: Tgei fontauna d'energia duei el eleger?

Secapescha ch'ins sto risguardar oz grondamein tier renovaziuns ni baghetgs novs la rolla centrala che l'efficienza d'energia ha. Quei augmenta il confort d'habitar, schanegia igl ambient e spargna cuosts da menaschi. Tgei slihaziun ch'ei el singul cass la dretga ston ins discutir igl emprem cugl architect ed il cussegliaer d'energia. Anflar la dretga slihaziun dependa da biars facturs. Da principi recumandain nus in baghegiar cun efficienza energetica. Il standard Minergie ei oz ina buna slihaziun, ei dat denton aunc ulteriuras vias, per exempel il scalem pli ault, la casa «Plus-Energie».

Chor Surselva cun cantata «Davide penitente»

■ (anr/abc) Il schaner d'uonn, da miez unviern, ha il Chor Surselva presentau in concert plein fiug cun canzuns dalla Spagna e dall'America latina. In concert cun temperament eis ei stau. Sco quei ch'il dirigent Rest G. Tuor conferma all'anr seprepara il chor ussa pil proxim project. Quel ha ina tempra tut differenta, eis el numnadamein dedicaus ad in program dil scheni Wolfgang Amadeus Mozart. Naven dil november 2015 tochen igl avrel 2016 exercitescha il chor la cantata en lungatg original talian «Davide penitente». Ei settracta d'ina ovra tenor texts da Saverio Mattei ord ils psalms, per chor, orchester e treis solists. Sco orchester vegn igl ensemble Le Phénix da Christine Meyer e Mathias Kleiböhrer ad accompagnar chor e solists.

L'ovra «Davide penitente» haveva Mozart cumponiu per la «Tonkünstler-Societät» e la premaudiziun ha giu liug ils 13 da mars 1785 el Burgtheater a Vienna. Parts da quell'ovra haveva il cumponist priu dalla gronda messa en c-minor presentada treis onns avon.

Sper quella part centrala dil project vegn il Chor Surselva ad exercitar la Missa brevis ord il «Köcherverzeichnis» numera 192 dil cumponist austriac. Sco quei che Rest G. Tuor ha declarau ei il project organisau e fixaus cun plan da termin e detagls tochen igl avrel 2016. Per saver realisar el fuss ei d'avantatg da saver cumpletar las retschas els registers cun entginas cantaduras ed entgins cantadurs.

Ulteriuras informaziuns dat il dirigent Rest G. Tuor, 079 692 85 38. S'annunziar cun mail a: rest@kns.ch. Ulteriuras informaziuns: www.chorsurselva.ch

Il Chor Surselva seprepara per il proxim project ch'ei dedicaus al scheni Wolfgang Amadeus Mozart.

MAD

■ GLION

Era uonn vegn baghegiu in marcu da Lego

(anr/hh) Dils 18 entochen ils 20 da settember 2015 organischescha la Pleiv evangelica libra (FEG) a Glion en cooperaziun cun la Cuminonza da leger bibla da Winterthur il «marcu da Lego». Per quella sentupada cumbinada cun la construcziun da differents baghetgs cun varga 10000 tocs da Lego san affons ella vegliadetgna denter otg e 12 onns s'annunziar. La finamira ei da baghegiar in marcu cun ina lunghezia da varga diesch meters cun casas, stadiu da ballapei, cuort purila, sgrataneblas cun 14 alzas, baselgia, hotels e casa cumin. Parallelmeins sper quella activitad vegn legiu ord la bibla. Igl arranschament cuozza venderdis dallas 18.30 entochen allas 20.45 e la sonda dallas 09.30 entochen allas 16.30. La vernissascha ha liug la dumengia dallas 09.45 entochen allas 11.30 e vegn cumbinada cun in survetsch divin ed in apero.

Igl arranschament ha liug el center dalla FEG alla Via dil spital 7 a Glion. Annunziar ein da far entochen ils 11 da settember 2015 a Marc Schmed, Via Alpsu 30, 7180 Mustér, marcschmed@yahoo.de.